

SÆRUTSKRIFT AV MØTEBOK

Formannskapet

Sak nr 40/10

Saksbehandler: Wigdis B Detlie

Arkiv: 010 &00

Arkivsak: 10/1103-9

Møtedato: 06.09.2010

HØRING - VALGETS KVAL? ETABLERING AV SENTRAL VALGENHET

BAKGRUNN FOR SAKEN

Kommunal- og regionaldepartementet har sendt på høring rapporten "Valgets kval? – utredning for etablering av en sentral valgenhet". Høringsbrevet er datert 11.05.2010.

Høringsfrist er satt til 1. september 2010, Klepp kommune har fått fristen utsatt til 10. september 2010.

Departementet har bedt Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) utrede hvor vidt det bør etableres en sentral valgenhet, som skal overta kommunaldepartementets arbeid med forberedelse- og gjennomføring av valg. Rapporten fra DIFI gjennomgår dagens måte å organisere valg i Norge, samt i korte trekk ordningene i Sverige og Danmark. Deretter vurderes endringsbehov og hvilke hensyn som bør tas ved etablering av en ny sentral valghenhet.

Rapporten fra Difi gir langt på vei klare anbefalinger om å etablere en sentral valgenhet med bakgrunn i følgende:

- *Større avstand mellom politisk ledelse og administrativt valgarbeid.*
- *Styrking av det operative valgarbeidet som følge av utviklingen på området.*
- *Gi departementet muligheter for å konsentrere arbeidet om prinsipielle spørsmål.*

I høringskrivet fra departementet er det understreka at regjeringen ikke har tatt stilling til om det skal etableres en sentral valgenhet eller hvordan den eventuelt skal organiseres.

Det vil først skje etter høringsrunden.

Rapporten tar for seg følgende arbeidsoppgaver for en ny valgenhet:

- Forvaltning og drift av sentralt valgdatasystem, som blant annet inkluderer manntall
- Sekretariat for riksvalgstyret, herunder oppgjøret for fordeling av utjevningsmandater
- Konsekvensvurderinger og tilrådinger i forbindelse med endringer i lov og forskrift
- Lov- og forskriftstolkninger i enkeltsaker
- Forvaltning av teknisk orienterte forskrifter (lov- og forskriftsforvaltning beholdes i utgangspunktet i departementet)
- Beredskap knyttet til valggjennomføring
- Forvaltning av budsjettet for valggjennomføring

- Fastsetting av formularer for valgprotokoller
- Informasjon og veiledning om teknisk-praktiske sider ved valgavvikling (for eksempel når, hvor og hvordan man kan avgi stemme)
- Koordinere opplæring av valgansvarlige i kommuner og fylkeskommuner
- Valgevaluering
- Forsøksvirksomhet
- Bestilling og oppfølging av forskning om valg
- Tildeling av tilskudd til organisasjoner som ønsker å informere og stimulere til økt valgdeltakelse
- Mulig sekretariatsfunksjon for en eventuell egen sentral klagenemnd

Etableringstidspunktet er satt til 1. januar 2012.

Vurdering:

Norge har en svært desentralisert avvikling av valg, der kommunene står for en betydelig del av det praktiske arbeidet med avvikling av både kommune- og stortingsvalg.

Valg og demokrati er avhengig av tillit i befolkningen. Alt tyder på at det er tilfelle i Norge, og at det er en viktig oppgave er å ta vare på den tilliten. Stikkord her er uavhengighet, upartiskhet, sikkerhet og pålitelighet. Dette er godt drøfta i rapporten.

Den norske desentraliserte organiseringen av valget har sterke og svake sider. En forstår det slik at departementet nå ønsker å styrke det sentrale grepet rundt en del oppgaver, som utvikling av **et nasjonalt valgdatabasystem**, manntall, resultatrapportering ("valgnatt"), informasjon, opplæring, evaluering, forsøk, felles valgmateriell og valgobservasjon.

Sikkerhet og pålitelighet handler i stor grad om kompetanse i alle ledd. Kommunene har selv ansvar for å lære opp sine valgmedarbeidere, men noen må lære opp de ansvarlige i kommunene. En sentral valgenhet vil kunne tjene som et nasjonalt kompetansesenter for valg, og dermed bidra til å planlegge og koordinere valgopplæring i Norge.

Det er positivt at valgarbeid i Norge styrkes og samordnes. Her er det imidlertid viktig at man har en klar forståelse av statens rolle i forhold til kommuner og fylkeskommuner, slik det blant annet framgår av valgloven. Valgenhetens arbeid må hele tiden skje i nært samarbeid med kommuner og fylkeskommuner og ikke representere en oppbygging av nytt statlig byråkrati.

Veiledning og opplæring

KRD inngikk ved valget i 2009 samarbeid med brukerorganisasjonen Valgforum om utarbeidelse og gjennomføring av regionale opplæringskonferanser. Valgforum er et medlemsforum for valgmedarbeidere i norske kommuner og fylkeskommuner.

Valgforums styremedlemmer utarbeidet kurspakkene og tok i stor grad på seg oppdraget som kursholdere ved valget i 2009. I opplæringen var det lagt vekt på "beste praksis", beredskapsplaner, opplæring, instruksjer, rutiner mm. Konferansene ble avholdt i mai/juni i valgåret.

Dette samarbeidet bør videreføres i den nye valgenheten, slik at lokalt nivå vil kunne være premissgivere i utviklingen av valg i Norge. Utvikling og forbedring av valg vil i siste instans avhenge av kompetansen i kommunene.

I henhold til rapporten kan Valgforum fortsatt ha en rolle mht. opplæring av kommunale valgmedarbeidere. Rådmannen mener at en så viktig oppgave som å organisere opplæring av valgfunksjonærer bør overføres fra Valgforum til en permanent opplæringsenhet i den nye valgenheten.

Styremedlemmene i Valgforum er inne i en svært hektisk periode med valgarbeid i egen kommune/eget fylke på tidspunktet for opplæringskonferansene. Bak arbeidet med opplæringen i 2009 lå mye idealisme og ubetalt innsats.

I en sentral enhet vil man kunne legge opplæringsplaner og utvikle kursmateriell i mellomåret. Sesongvariasjonen vil gi prioritet til oppgaven og kvalitetssikring av resultatet. I tillegg til å avholde opplæringskonferanser anbefaler rådmannen at det utarbeides et eget grunnkurs i valg for nye valgmedarbeidere.

Valgforum bør returnere til å være et nettverk og et forum for erfaringsutveksling samt en referanse- og høringsinstans for den nye valgenheten.

Leverandører av valgsystemer har vært et viktig supplement i opplæringen. I tillegg til å avholde tekniske kurs for brukere, har ErgoGroup med sin valgfaglige kompetanse og lange erfaring med praktisk tilrettelegging og gjennomføring av valg bidratt til generell opplæring av valgmedarbeidere. Klepp kommune håper at denne kompetansen kan bli brukt i det videre opplæringsarbeidet i en eventuell ny valgenhet.

Fylkesmannsembetet holder også tradisjonelt kurs vedrørende endringer i loven samt utfylling av møtebøker med mer, og skal i tillegg svare på spørsmål vedrørende valgloven og valgavvikling. Denne oppgaven bør ikke videreføres men overføres til den sentrale valgenheten / Valgforum.

IT

I gjennomgangen av endringsbehov (jfr punktene ovenfor) nevnes spesielt den store økningen i bruk av **ITløsninger i valgarbeidet**. De aller fleste kommunene bruker elektronisk manntall, mange bruker også elektroniske løsninger til telling og valgoppgjør.

For å imøtekomme behovene **utvikles det nå et nasjonalt valgdatasystem**. Kommunene har i mange år brukt store ressurser på valg og innkjøp av valgsystem. Her er det viktig at kvalitet ikke går på bekostning av pris.

Kompetansebehov

Det anslås i rapporten at 8 av de 10 årsverkene som KRD nå disponerer til valgforberedelser og -gjennomføring, bør overføres til en ny sentral enhet. Oppgavetilfanget i en sentral enhet vil imidlertid øke som følge av arbeidet med utvikling av et sentralt valgsystem. Totalt anslås antallet å bli mellom 13-15 personer.

Endringer i regelverk medfører ofte konsekvenser for en praktisk tilrettelegging av

valg gjennomføringen som ikke alltid er lett å forutse. Klepp kommune vil derfor anbefale et større fokus på personell med praktisk erfaring med valgforberedelse og -gjennomføring. Bakgrunn fra praktisk erfaring med valg er også nødvendig i kommunikasjonen med og i utarbeidelse av informasjon til valgmedarbeidere.

En styrking av den sentrale enheten med valgerfarne personer vil også gi enheten kompetanse i forhold til arbeidet med opplæring. Klepp kommune ser som nevnt under veiledning og opplæring ovenfor, opplæring som en av de viktigste oppgavene til den nye valgenheten.

En sentral valgenhet må være stor nok til å kunne være et senter for kompetanse innen de områdene som er viktig med hensyn til valg. I tillegg til IT vil det for eksempel kunne dreie seg om informasjon og jus.

Lokalisering

Lokalisering av valgenheten drøftes i rapporten. Rådmannen har ingen merknader til kriteriene for valg av plassering, men ser gjerne at den nye enheten blir plassert i en annen region enn Osloregionen.

Vedlegg:

Lenke til høringsdokumenter på KRDs nettsider:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2010/HoringValgetskval>

Innstilling:

Rådmannen sitt forslag til vedtak:

- Klepp kommune slutter seg til forslaget fra Direktoratet for forvaltning og IKT om å etablere en ny sentral valgenhet.
- En sentral valgenhet må imidlertid ikke gå på bekostning av et annet fundamentalt prinsipp, nemlig det kommunale selvstyret. Kommunenes ansvar for valg, slik det framgår av valgloven, må hele tiden ligge til grunn for arbeidet. Enheten må ha et nært samarbeid med kommuner og fylkeskommuner, slik at lokalt nivå kan være premissleverandører for utvikling av valg i Norge.
- En sentral valgenhet må være stor nok til å kunne være et senter for kompetanse innen it, informasjon og jus.
- Etablering av en ny valgenhet må kunne tjene som et nasjonalt kompetansesenter for valg, og dermed bidra til å planlegge og koordinere valgopplæring i Norge.
- Fylkesmannsembetets rolle i forbindelse med valg blir avvirket og overført den nye enheten for valg / Valgforum.

Formannskapet den 06.09.2010 sak 40/10

Einstemmig VEDTAK:

Tilrådinga blei godkjent.

Rett utskrift, 08.09. 2010

Wigdis B. Detlie
formannskapssekr.

Kopi til:
Kommunal- og regionaldepartement, Postboks 8112 DEP, 0032 Oslo
v/ Solveig.Kolsrud@krd.dep.no